АСОЦИАЦИЯ НА БЪЛГАРСКИТЕ ЗАСТРАХОВАТЕЛИ

Изх. № И-24-08/28.02.2024г. **ДО:**

МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

На вниманието на:

Министър-председателя и Министрите, членове на Министерския съвет на Република България

Относно: Проект на Годишен план за 2024 г. за изпълнение на Националната програма за намаляване на риска от бедствия 2021-2025 г., публикуван за обществено обсъждане в портала за обществени консултации.

Уважаеми г-н Министър председател,

Уважаеми дами и господа Министри - членове на Министерския съвет на Република България,

Като браншова организация представляваща интересите на застрахователния бизнес, Асоциацията на българските застрахователи (АБЗ) се запозна и анализира публикувания за обществена консултация проект на Годишен план за 2024 г. за изпълнение на Националната програма за намаляване на риска от бедствия 2021-2025 г. (Годишен план за 2024 г.), разработен от Съветът за намаляване на риска от бедствия към Министерския съвет за подпомагане формирането и осъществяването на държавната политика в областта на защитата при бедствия.

В оперативна цел *„Подобряване разбирането и адекватно оценяване на въздействието на бедствията върху публичните финанси“* проектоплантът предвижда за реализирането на тази цел дейности, между които *„Стимулиране на застраховането и други механизми за трансфериране на риска сред населението и частния сектор, с цел по-бързо възстановяване след бедствия“* и *„Въвеждане на механизми за осигуряване на ликвидност след бедствия с голям мащаб, с цел по-бързо и ефективно реагиране и възстановяване (катастрофичен фонд, параметрично/ суверенно застраховане, катастрофични облигации и др.“*. Въпреки че, проектът на Годишен план за 2024 г. е съобразен с глава 5 от Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г., приета с Решение № 505 на Министерския съвет от 19 юли 2018 година, в която е прието, че проследяването и отчитането на изпълнението на целите на Стратегията, се осъществява чрез индикатори за всяка дейност, предвидени със съответното финансиране в годишните планове за изпълнение на програмите за намаляване на риска от бедствия, **силно притеснително е, че не става ясно как ще се осъществят тези намерения, тъй като в предвидените дейности липсват описани поддейности, не са предвидени финансови средства, нито пък са определени отговорните институции. Празнина има и по отношение на сроковете за реализиране, очакваните резултати и индикаторите за изпълнение.**

АБЗ изразява подкрепа на дефинираната оперативна цел „Подобряване разбирането и адекватно оценяване на въздействието на бедствията върху публичните финанси“ в проектоплана, както и предвидените за реализирането на тази цел дейности, като същевременно АБЗ ще си позволи да акцентира върху нарастващата значимост на проблема с недостатъчното застрахователно покритие на рисковете, свързани с природни бедствия в България и **необходимостта от предприемане на по-сериозни мерки и действия за преодоляване на проблема, което би било в интерес на цялото ни общество**.

Застраховането е ефективен начин да се справим със заобикалящите ни рискове и в тази връзка АБЗ и самите застрахователни компании са единствените, които понастоящем полагат усилия в посока повишаване нивото на застрахователното проникване в България. Като част от усилията на АБЗ за повишаване на застрахователната култура и за популяризиране на застрахователните услуги, миналата година от АБЗ беше представено изследването "Застраховането в България – икономически отпечатък и предизвикателства пред развитието", осъществено от екип на Института за пазарна икономика по поръчка на Асоциацията на българските застрахователи. Екземпляри от изследването бяха изпратени на вниманието на заинтересованите министерства, Комисията за финансов надзор, народните представители от парламентарните комисии по бюджет и финанси, както и от икономическа политика и иновации, и специализираните висши учебни заведения, в които се изучава застраховане. Изследването алармира и за ниското застрахователно проникване в България, което е около критично ниските 2 % и е близо 3 пъти по-слабо, отколкото в повечето страни на Стария континент.

Една от сферите, в които беше констатирана най-сериозна липса на застрахователна защита в България, в сравнение с останалата част на ЕС е именно имущественото застраховане срещу природни бедствия. Това поставя нашето население в много по-голям риск от останалите граждани на ЕС и сочи недвусмислено към необходимостта от сериозна и последователна политика за справяне с този проблем. Европейският орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (EIOPA) в края на 2022 г. създаде и редовно актуализира интерактивно табло за информация относно пропуските в застрахователната защита при природни бедствия, което е достъпно на уеб адрес https://www.eiopa.europa.eu/tools-and-data/dashboard-insurance-protection-gap-natural-catastrophes_en. От данните за България става ясно, че делът на застрахованите имоти за всички природни бедствия е едва 2% през последните 40 години, при десет пъти по-висок дял средно за Европа – 22%. Практическите последици от тази ситуация са, че цената на възстановяването от неблагоприятни събития се носи от държавния бюджет, бизнеса и домакинствата, вместо рискът да бъде трансфериран към застрахователите. България е с най-нисък дял на имущественото застраховане в целия ЕС. В същото време, цените на имуществените застраховки са напълно достъпни, а застрахователите често са в периоди на промоции, което допълнително сваля премиите.

На фона на ясно очертания проблем с ниското ниво на използване на механизмите на застраховането за покриване на загубите от природни и други бедствия, както и на интензивното нарастване на климатичните и сеизмични бедствия, през изминалата 2023 г., АБЗ и нейните членове фокусираха вниманието на потребителите чрез нарочна кампанията за важността на имущественото застраховане. Такъв род кампании, обаче, биха имали осезаем ефект само ако са подкрепени с необходимото финансиране и съдействие от отговорните държавни ведомства, за да могат да достигнат и да се ползват с доверието на населението.

Нашите основни области на загриженост съвпадат напълно с посочените и от EIOPA – отрицателните ефекти върху социалната стабилност и защита, произтичащи от комбинацията от обезпокоително ниско проникване на жилищното застраховане и нарастваща честота на природни бедствия в резултат на климатичните промени. Други тревожни области са свързани с ниското ниво на разбиране на личната отговорност за опазване на собствеността и нереалистичното прекомерно разчитане на държавата.

Трябва да подчертаем, че устойчиви и значими положителни ефекти могат да бъдат постигнати само с обединените усилия на всички заинтересовани страни и най-вече с **целенасочена държавна и регулаторна политика за адресиране на недостатъчното застрахователно покритие на рисковете, свързани с природни бедствия в България.**

Няма държава, която да е постигнала положителни резултати по отношение на смекчаване на последиците от катастрофични рискове само на база на усилията на частния застрахователен сектор. Неслучайно всички препоръки, становища и политически документи са адресирани до публичните институции в държавите членки. По-специално бихме искали да се позовем на **Съвместен дискусионен документ на EIOPA и Европейската централна банка относно вариантите за намаляване недостатъчното застрахователно покритие на климатичните рискове (https://www.eiopa.europa.eu/publications/staff-paper-policy-options-reduce-climate-insurance-protection-gap_en),** публикуван през юни 2023 г. Той предлага възможни действия, които да компенсират и преодолеят недостатъчното застрахователно покритие на рисковете, свързани с природни бедствия, да стимулират смекчаването на риска и да намалят дела на икономическите загуби от големи бедствия. Тъй като се очаква изменението на климата да увеличава честотата и тежестта на екстремните събития, застрахователното покритие вероятно ще продължи да става по-скъпо и/или по-малко достъпно. Следователно увеличаването на застрахователното покритие трябва да се случи в тандем с мерки, които могат да помогнат за смекчаване на основните рискове, особено след като някои рискове може да се окажат незастраховаеми, като е подчертана важността да се изгражда и прилага публично-частно партньорство.

В своя позиция от април 2023 г. за **ролята на застрахователните надзорни органи при преодоляването на пропуските в защитата при природни бедствия** (https://www.iaisweb.org/uploads/2023/04/IAIS-statement-on-natural-catastrophe-protection-gap-2023.pdf) Международната асоциация на застрахователните надзори (IAIS) е категорична, че преодоляването на пропуските в защитата при природни бедствия изисква споделени усилия на публичния и на частния сектор.

С **призив за действие: ролята на застрахователните надзорни органи за преодоляване на пропуските в защитата при природни бедствия** (https://www.iaisweb.org/2023/11/iais-outlines-actions-for-insurance-supervisors-in-addressing-natural-catastrophe-protection-gaps/) през ноември 2023 г. IAIS отново акцентира на необходимостта от споделени усилия. Основен адресат на документа са националните надзорни органи, като се подчертава, че от своя страна политиците, с цели за финансово приобщаване и устойчивост на климата, могат да обмислят съпътстващи мерки за развитие на пазара и/или възлагането на специфични мандати на застрахователните надзорни органи. Като примери са посочени много юрисдикции, в които **правителствата са подкрепили създаването на застрахователни програми за риск от природни бедствия**, за да разширят достъпното застрахователно покритие за домакинствата и бизнеса срещу рискове, свързани с бедствия. Тези програми могат да осигурят директно застраховане, съзастраховане, презастраховане и често правителствена защита за рискове, свързани с бедствия. Държавните застрахователни схеми биха могли да субсидират и премийните ставки. Докладът обръща внимание, че въпреки че предоставените субсидии спомагат за достъпността, те биха могли да имат и отрицателно въздействие чрез прикриване на информацията за риска, съдържаща се в базираните на риска застрахователни премии. Вследствие на това без

предприемането на действия за адекватно смекчаване на риска в рисковите зони негативното развитие може да продължи, влошавайки излагането на риск от бедствия.

За съжаление, понастоящем публичната и държавна подкрепа често се предоставя чрез спешна помощ, договорена след настъпването на бедствие. И двата предходноцитирани документа подчертават, че публичният сектор може да се подготви за тези непредвидени ситуации като подобри своята **стратегия за *ex ante* управление на риска от бедствия** и колко е важно разходите, свързани с природни бедствия, да бъдат намалени **предварително чрез инвестиции в устойчивост или намаляване на риска.**.

Горецитираните документи препоръчват и използването на капиталовия пазар за прехвърляне на риска към инвеститорите **чрез катастрофични облигации**, което да подпомогне презастраховането на такива рискове.

С оглед на гореизложеното предвидената в Годишния план за 2024 г. дейност за стимулиране на застраховането и други механизми за трансфериране на риска, с цел по-бързо възстановяване след бедствия може да бъде постигната със сериозен ангажимент от страна на държавата, като това е свързано и със значителен финансов ресурс за евентуални комуникационни кампании. В допълнение, необходимо е Годишният план за 2024 г., както и този за следващата година, да включват набор от добре обмислени мерки, дейности и политики за сериозно повишаване на дела на застрахованите лични, обществени и стопански имоти и инфраструктурни съоръжения. Няма как това да бъде отговорност само на застрахователния сектор, а би трябвало да е държавна политика, особено ако държавата е преценила, че чрез механизмите на застраховането ще търси икономическо компенсиране на последиците от природните бедствия. Самият бизнес модел, по който оперират застрахователните компании определя стремежа на всяка от тях да търси увеличаване на дела на застрахованите, но застрахователите не разполагат с механизми за стимулиране на потреблението на техните услуги.

С оглед на гореизложеното, категорично, сме на мнение, че диалогът на най-високо политическо ниво по темата между публичния и частния сектор у нас не може повече да се отлага. С разочарование обаче констатираме, че на институционално ниво не се дооценява величината и важността на проблема, свързан с климатичните промени и свързаните с тях природни бедствия, и съответно ролята на застраховането в управлението и минимизирането на произтичащите рискове.

В този смисъл оставаме на разположение, в т.ч. за допълнителни разяснения и коментари, при преценена от Вас необходимост, както и в готовност да започнем активно обсъждане с Вас на възможни мерки за преодоляване на проблема с недостатъчното застрахователно покритие на рисковете, свързани с природни бедствия в България в интерес на цялото ни общество.

С уважение,

Председател на УС:
Iuri Konstantinov Kopatch
Digitally signed by Iuri Konstantinov Kopatch
Date: 2024.02.28 14:41:43 +02'00'

Юри Копач,
представляващ „Дженерали застраховане” АД